วัฒนธรรมการลอยนวลพ้นผิด และกระบวนการสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด ในกรณีปราบปรามและสังหารผู้ชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย

Culture of Impunity and the Creation of Legitimization for the Perpetrators in the Repression and Killings of Thailand's Political Protestors.

Received:	*May*	*23, 2019*
Revised:	*December*	*3, 2019*
Accepted:	*December*	*11, 2019*

จิดาภา ดรุณวรรณ (Jidapa Daroonwan)*
ศิวัช ศรีโภคางกุล (Siwach Sripokangkul)**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาลักษณะความรุนแรง 2) ศึกษากระบวนการในการสร้างความชอบธรรมให้ผู้กระทำความผิด และ3) ศึกษาการไม่นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ จากกรณีที่เคยเกิดขึ้นทั้ง 4 คือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519, เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 และการปราบปรามการชุมนุม ในเดือนพฤษภาคม 2553 โดยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าทั้งสี่เหตุการณ์ มีการใช้กองทัพเพื่อก่อความรุนแรงในด้านกายภาพอย่างชัดเจน ขณะที่การสร้างความชอบธรรมเหตุการณ์ทั้งสี่ ได้นำประเด็นด้านความมั่นคงมาอ้างรองรับความรุนแรง ซึ่งรายละเอียดจะแตกต่างตามบริบทและสาเหตุของเหตุการณ์ ส่วนกระบวนการไม่นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผู้บงการออกนอกประเทศก่อนมีการสอบสวนความผิด แต่ได้รับการซักฟอกจากกลุ่มบุคคลน่าเชื่อถือในสังคม ขณะที่เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และพฤษภาทมิฬ ใช้กฎหมายนิรโทษกรรมในการสร้างการลอยนวลพ้นผิด ซึ่งต่างจากเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2553 ที่ใช้กลไกขององค์กรอิสระในการซักฟอกความผิด

คำสำคัญ : การปราบปรามและสังหารผู้ชุมนุมทางการเมือง การสร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิด การลอยนวลผู้กระทำความผิด

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่นยุคใหม่ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: jidapad@kkumail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร., กลุ่มวิจัยการบริหารกิจการท้องถิ่นและการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น E-mail: siwasri@kku.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study violence characteristics; 2) study the process of legitimization for the perpetrators; and 3) study the cases that the perpetrators had not been brought to the process of judgment from four incidents including The popular uprising of 14 October 1973, Thammasat University massacre (6 October 1979), Black May (1992) and 2010 Thai military crackdown. The author conducted study and analysis in relevant documents and information. The findings proved that military obviously used violence in all four incidents. Whereas, the four incidents were justified by claiming public security for justice of violence use. The details were different in accordance with contexts and reasons of incidents. In the meantime, the perpetrators had not been brought to the process of judgment due to varied reasons. The popular uprising of 14 October 1973, the dictator fled from the Kingdom prior to the investigation process took place and credible persons helped cleaning his image. While the amnesty law was implemented in Thammasat University massacre (6 October 1979) and Black May (1992) for impunity, the independent entity mechanism was used for questioning perpetrators from 2010 Thai political crackdown.

Keywords: Repression and killings of political protestors, Legitimization for the perpetrators, Impunity

บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทย เปลี่ยนผ่านการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ด้วยสภาพของการเมืองที่มีความขัดแย้งระหว่างฝ่ายอนุรักษ์นิยม และฝ่ายเสรีนิยมประชาธิปไตย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้ง จากการรัฐประหารโดยกองทัพ หรือการมีรัฐบาลพลเรือนที่มีกองทัพสนับสนุน ประชาชนก่อการชุมนุมเพื่อต่อต้านรัฐบาล กลายเป็นจลาจลที่นำมาสู่การปราบปรามและสังหาร ซึ่งความสูญเสียจากเหตุการณ์เหล่านี้ได้ลิดรอนการใช้ชีวิตตามปกติของเหยื่อ และบรรดาญาติพี่น้องให้อยู่กับความเจ็บปวดที่ประสบมานั้น สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมไทย การปราบปรามสังหารผู้ชุมนุมทางการเมืองในช่วงหลายสิบปีมานี้ หลายครั้งที่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิด ทราบว่าใครเป็นใคร มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างไรต่อเหตุการณ์เหล่านี้ แต่ไม่สามารถนำตัวเข้าสู่กระบวนการเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง อันนำมาสู่การชำระสะสางดำเนินการตามกระบวนการทางกฎหมายได้ ปัญหานี้กลายเป็นปัญหาเรื้อรังอย่างหนึ่งของประเทศไทย ส่งผลกระทบให้การสร้างความปรองดอง ของรัฐบาลหลายยุคหลายสมัยที่ยกให้เป็นวาระสำคัญประสบความล้มเหลวอยู่หลายครั้ง

เหตุการณ์ความรุนแรงในการปราบปรามสังหารผู้ชุมนุมทางการเมืองทั้ง 4 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519, เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และเหตุการณ์ปราบปรามการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 ล้วนเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงที่เป็นที่จดจำของคนในสังคม และการปรากฏให้เห็นถึงวัฒนธรรมในการลอยนวลผู้กระทำผิด (Impunity Culture) อย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นการวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาในความรุนแรง รวมไปถึงกระบวนการของการซักฟอกความผิด และการลอยนวลของผู้กระทำความผิดในเหตุการณ์เหล่านี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการบริหารราชการ ที่สามารถเอื้อต่อการสร้างความปรองดองแท้จริงในสังคม ลดการสูญเสียของประชาชน จากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ความรุนแรงของรัฐต่อประชาชน ในกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516,6 ตุลาคม 2519, พฤษภาทมิฬ และการปราบปรามการชุมนุม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในเดือนพฤษภาคม 2553
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการสร้างความชอบธรรมให้ผู้กระทำความผิด ในกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519, พฤษภาทมิฬ และการปราบปรามการชุมนุม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในเดือนพฤษภาคม 2553
3. เพื่อศึกษาการไม่นำตัวผู้กระทำความผิดจากการปราบปรามสังหารผู้ชุมนุม ในกรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519, พฤษภาทมิฬ และการปราบปรามการชุมนุม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในเดือนพฤษภาคม 2553

วิธีการวิธีวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการศึกษาในประเด็นเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นและได้ผ่านไปแล้ว ดังนั้นการวิจัยนี้จึงเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เช่น หนังสือ เอกสาร บทความ กฎหมาย ประกาศ คำสั่ง และสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การปราบปราม และสังหารผู้ชุมนุมทางการเมือง ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาทั้ง 4 เหตุการณ์ คือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519, พฤษภาทมิฬ และการปราบปรามการชุมนุม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในเดือนพฤษภาคม 2553

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ได้รับจากการทบทวนวรรณกรรมอันเกี่ยวข้องกับมิติความสัมพันธ์และประเภทของการลอยนวลผู้กระทำความผิด การใช้เครื่องมือของรัฐในการใช้ความรุนแรง การสร้างความชอบธรรมในการก่อความรุนแรง รวมถึงทำให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากความผิดอันนำมาสู่การลอยนวลผู้กระทำความผิด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองทั้ง 4 เหตุการณ์ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งสามประการ ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะของความรุนแรง

ความรุนแรงของเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งสี่เหตุการณ์ ที่ผู้วิจัยยกมาศึกษาล้วนเป็นเหตุการณ์ที่มีกองทัพเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ซึ่งประจักษ์ชัดว่าเหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก การใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมทางการเมืองได้นั้น กองทัพจะต้องได้รับคำสั่งจากทางรัฐบาลหรือผู้บังคับบัญชาในการเคลื่อนไหวการปราบปราม ทั้งสี่เหตุการณ์ความรุนแรง ล้วนมีลักษณะของการนำกองทัพมาใช้ความรุนแรงเหมือนกัน เพียงแต่จะมีลักษณะรูปแบบแตกต่างกันตามบริบทของเหตุการณ์ รวมถึงการใช้เครื่องมือต่าง ๆ สร้างความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมทางการเมือง ซึ่งมีดังนี้

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ปราบปรามกลุ่มนิสิต นักศึกษาและประชาชนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ด้วยการอาศัยอำนาจในมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ในการจับกุม (องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อ.ม.ธ.), 2550) และปราบปรามกลุ่มดังกล่าว มีการนำกฎหมายปราบปรามคอมมิวนิสต์ มาใช้ในการจำกัดอิสรภาพของผู้ชุมนุม โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำ ซึ่งถูกจับกุมกักขังโดยอำนาจกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น อันเป็นการโจมตีผู้ที่เห็นต่าง ด้วยความที่จอมพลถนอมมีอำนาจความเป็นนายกรัฐมนตรี ร่วมกับการเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพ การควบคุมกองกำลังกองทัพในการปราบปรามจึงเป็นไปโดยสะดวกกว่า ในสภาพที่กองทัพอยู่ภายใต้อำนาจของพลเรือน (อ.ม.ธ., 2550) ในเหตุการณ์รัฐบาลคณาธิปไตยนำกำลังตำรวจปราบปราม ทุบตีกลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ หลังได้ข้อสรุปและแยกย้ายการชุมนุม ณ บริเวณด้านหน้าพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ถนนราชวิถี (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554) ผู้วิจัยพบว่า สิ่งพิมพ์บางฉบับ กล่าวถึงเหตุที่มาของเหตุการณ์ซึ่งภายหลังบานปลายกลายเป็นการปราบปรามจลาจลครั้งใหญ่ อยู่ 2 ประเด็น คือ หนึ่ง ปัญหาด้านการสื่อสารในช่วงเวลาของเหตุการณ์ ที่ไม่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้กองกำลังซึ่งปิดเส้นทางอยู่ รับทราบเรื่องการแยกย้ายของกลุ่มผู้ชุมนุมล่าช้า จึงทำให้เกิดการจลาจล และ สอง การวางแผนเพื่อปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุม หนังสือบางเล่มกล่าวในประเด็นเดียวกันว่า เกิดขึ้นจากการที่ผู้บังคับบัญชาชั้นผู้ใหญ่ มีคำสั่งปฏิเสธที่จะเปิดเส้นทางให้ผู้ชุมนุมแยกย้ายเดินทางกลับบ้าน ในช่วงเช้าของวันที่ 14 ตุลาคม 2516 (อ.ม.ธ., 2550) ทำให้ประชาชนกับฝ่ายกองกำลังตำรวจ ปะทะกันอย่างรุนแรง ทั้งการใช้ไม้กระบองทุบตี ไปจนถึงการใช้แก๊สน้ำตา ส่งผลให้ผู้ชุมนุมบางส่วนพลัดตกคลองในละแวกนั้นจมน้ำเสียชีวิต บางส่วนถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บ เหตุการณ์นี้กลายเป็นการจลาจลนองเลือดในเวลาต่อมา (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559)

เมื่อเหตุจลาจลขยายวงกว้าง ฝ่ายรัฐจึงใช้กองกำลังทหาร ปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมด้วยมาตรการที่รุนแรงมากขึ้น มีการนำรถถัง อาวุธสงคราม และวัตถุระเบิด มาใช้ปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุม ในหนังสือเล่มหนึ่งกล่าวถึง ผู้ชุมนุมคนหนึ่ง ที่กำลังนำผลส้มแจกให้แก่เพื่อนร่วมชุมนุม รวมถึงเจ้าหน้าที่ทหารด้วยไมตรีจิต กลับถูกทหารใช้อาวุธสงครามยิงจนร่างแน่นิ่งเสียชีวิตจมกองเลือด (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546) การปราบปรามและสังหารในลักษณะเช่นนี้ ยังเกิดขึ้นกับผู้ชุมนุมหลายรายและทวีความรุนแรงมากขึ้น กระทั่งจอมพลถนอมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีพระราชโองการการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ คือ นายสัญญา

ธรรมศักดิ์ แต่การลาออกของจอมพลถนอม มีผลเพียงทำให้อำนาจทางการบริหารสิ้นสุดลง แต่สถานการณ์เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดยังคงอยู่ ส่งผลให้รัฐบาลใหม่ ไม่สามารถควบคุมกำลังทหารให้ยุติการใช้ความรุนแรงได้อย่างเต็มที่ กำลังรบเหล่านี้ยังอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของจอมพลถนอมและคณะ (อ.ม.ธ., 2550) ทำให้หลังการลาออก เหตุการณ์ความรุนแรงจึงยังไม่ยุติลง ทหารยังคงใช้กำลังทำร้ายประชาชนอย่างต่อเนื่อง

บันทึกของพยาบาลที่อยู่ในช่วงเวลาของเหตุการณ์ กล่าวถึงความรุนแรงที่ฝ่ายรัฐใช้ว่า นอกจากการทำร้ายประชาชนผู้ชุมนุมทางการเมือง ทหารได้ยิงปืนใส่รถลำเลียงผู้บาดเจ็บ ขณะกำลังมุ่งหน้าไปยังโรงพยาบาลซึ่งอยู่ใกล้เคียง รวมถึงการบุกรุกก่อความวุ่นวายในโรงพยาบาลศิริราช (อ.ม.ธ., 2550) ส่งผลให้บรรดาแพทย์พยาบาล และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ที่กำลังรับมือกับผู้บาดเจ็บจำนวนมากต้องทำงานอย่างยากลำบากมากขึ้น เพราะฝ่ายรัฐบาลสงสัยว่ามีการซุกซ่อนพวกคอมมิวนิสต์ไว้ในโรงพยาบาล ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัย มองว่าเรื่องนี้เป็นความรุนแรงในรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถเร่งให้เกิดความเสียหายต่อกลุ่มผู้บาดเจ็บมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ต้องได้รับการกู้ชีพโดยเร่งด่วน

นอกจากความรุนแรงทางกายภาพจากเหตุการณ์ ผู้อยู่ในเหตุการณ์โดยเฉพาะเหยื่อ ต้องเผชิญกับสิ่งที่ส่งผลต่อจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสีย หรือการดำเนินชีวิตด้วยความยากลำบากจากความพิการติดตัวซึ่งได้รับจากความรุนแรงที่เกิดขึ้น จนกลายเป็นความทรงจำบาดแผลที่ฝังแน่นอยู่ในความทรงจำของพวกเขา

เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่สืบเนื่องจากเหตุการณ์นี้ คือ เหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 การชุมนุมต่อต้านการกลับมาของ จอมพลถนอม กิตติขจร ก่อให้เกิดกระแสของการกำราบกลุ่มฝ่ายซ้ายของกลุ่มฝ่ายขวาในรุ่งเช้าของวันดังกล่าว กองกำลังตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับคำสั่งเคลื่อนพลจากกองบังคับการในต่างจังหวัด (ธงชัย วินิจจะกูล, 2558) เข้าปิดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายหลังเป็นการกวาดต้อนกลุ่มนักศึกษาอย่างรุนแรง ควบคู่กับการใช้อาวุธสงคราม ปราบปรามสังหารกลุ่มนักศึกษาฝ่ายซ้ายอย่างโหดเหี้ยม (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) เหตุการณ์นี้ นอกจากมีกองกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้ความรุนแรง ยังพบว่าความรุนแรงในเหตุการณ์นี้ มีประชาชนฝ่ายขวาเข้าร่วมในการรุมประชาทัณฑ์นักศึกษาด้วย ขณะที่กลุ่มนักศึกษาถูกต้อน บางส่วนถูกเจ้าหน้าที่ใช้ท้ายปืนตบ บ้างถูกถีบ (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546)

แต่ส่วนใหญ่ในรายชื่อของผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์นี้ จำนวนกว่า 40 ราย เสียชีวิตจากการถูกยิงจากปฏิบัติการปิดล้อมในครั้งนี้ทั้งสิ้น (ธงชัย วินิจจะกูล, 2558) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากลักษณะการอธิบายเหตุการณ์ จากการบันทึกของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์โดยตรง ทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจในแง่มุมหนึ่งว่า เหตุการณ์นี้แท้จริงแล้ว อาจมีจำนวนผู้เสียชีวิตมากกว่าจำนวนที่ทางการสรุปไว้ เพราะเหตุการณ์มีความรุนแรงที่นอกเหนือจากการกราดยิงรวมอยู่ด้วย (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546; ธงชัย วินิจจะกูล, 2558)

สิ่งที่ทำให้เหตุการณ์มีความแตกต่างเฉพาะตัว แตกต่างไปจากเหตุการณ์อื่นที่ผู้วิจัยยกมา ซึ่งปกติจะมีการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่มีชีวิต แต่ในเหตุการณ์นี้มีการใช้ความรุนแรงต่อศพด้วย ศพจำนวนหนึ่งหลังจากเสียชีวิต ประชาชนฝ่ายขวาที่มีส่วนร่วมในการก่อความรุนแรง นำศพมาทารุณกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น การผูกคอศพลากไปกับพื้น การผูกกับต้นไม้แล้วใช้เก้าอี้โลหะฟาดศพ หรือการนำรองเท้ายัดปากของศพ อันเป็นลักษณะการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เสียชีวิต ซึ่งควรได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรี (พวงทอง ภวัครพันธุ์ และธงชัย วินิจจะกูล, 2561) ความรุนแรงที่เกิดยังมีการนำนักศึกษาผู้บาดเจ็บมาเผาทั้งเป็น

ร่วมกับศพ จากข้อมูลผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า ส่วนหนึ่งที่จำนวนผู้เสียชีวิตน้อยกว่าที่เป็นนั้น ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากการถูกประชาชนฝ่ายขวา ทำลายศพด้วยการจุดไฟเผาร่วมกับยางรถยนต์ ทำให้ซากศพอยู่ในลักษณะติดกันสร้างความลำบากในการแยกแยะลักษณะบุคคล

ความรุนแรงของเหตุการณ์ นับว่าเป็นอาชญากรรมของรัฐที่โหดร้ายทารุณครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย กฎหมายต่าง ๆ ไร้ผลอย่างสิ้นเชิงในวันนั้น การฆาตกรรมฝ่ายซ้ายเป็นไปอย่างเสรี ไม่มีผู้ดำเนินการเอาผิดต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

ถัดมาในเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ในปี 2535 การต่อต้านรัฐบาลจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ก่อให้เกิดการชุมนุมขับไล่ พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีคนนอก มีระดับความรุนแรงของการชุมนุมมากขึ้น ทำให้รัฐบาลพลเอกสุจินดาใช้หลากหลายวิธีในการลดทอนกำลังของฝูงชนในการชุมนุม ผู้อยู่ในเหตุการณ์หลายคนที่รอดชีวิต บอกเล่าถึงความรุนแรงที่พบเจอในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน คือ การถูกทหารใช้ถ้อยคำรุนแรง ด่าทอ และทำร้ายร่างกาย บางส่วนของผู้อยู่ในเหตุการณ์เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่เกิดการปะทะ ถูกเจ้าหน้าที่ทหารทำร้ายร่างกายด้วยความเข้าใจผิดว่าเป็นผู้ชุมนุมจนได้รับบาดเจ็บ (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2553; ไศล ภูลี้, 2555) เจ้าหน้าที่ทหารยังได้กราดยิงผู้คนในอาคารต่าง ๆ ที่อยู่ในละแวกเดียวกัน จับกุมผู้นำการชุมนุม รวมถึงผู้ชุมนุมบางส่วนไปกักขัง บางส่วนที่ได้รับการปล่อยตัวทันทีหลังการจับกุม ขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งที่หลบหนีการจับกุมตัว ต้องว่ายน้ำข้ามฝั่ง แต่ฝ่ายทหารไล่ยิงจนจมน้ำเสียชีวิต (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546, ไศล ภูลี้, 2555) ทั้งที่ฝ่ายผู้ชุมนุมมีเป้าหมายที่อยากให้ผู้นำทหารออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ขณะเดียวกัน ก็ยืดมั่นที่จะชุมนุมโดยสันติหลีกเลี่ยงความรุนแรง หลายครั้งผู้ชุมนุมพยายามจะเจรจากับฝ่ายทหารอย่างละมุนละม่อม แต่ฝ่ายทหารแสดงความแข็งกร้าว ข่มขู่ อย่างไม่มีความปราณีแม้กระทั่งกับสตรี จนเกิดภาวะความตื่นกลัวในหมู่กลุ่มผู้ชุมนุม (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546)

นอกจากนี้ รัฐบาลยังใช้การจัดคอนเสิร์ตมาเป็นอุบายควบคู่กับการปิดถนนกันการเข้าออก โดยคอนเสิร์ตดังกล่าว ฝ่ายรัฐอ้างว่าเป็นการจัดขึ้นเพื่อมอบความสุขแก่ประชาชน มีการเชิญศิลปินนักร้อง นักแสดงมาร่วมมากมาย การจัดคอนเสิร์ตนี้เอง เป็นช่องทางที่ทำให้ฝ่ายรัฐ เบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนให้ไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2553) การปิดถนนและปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมของทหาร ทำให้การช่วยเหลือของ กลุ่มแพทย์ นักศึกษาแพทย์ และพยาบาล ที่อาสาตัวเข้ามาช่วยเหลือกลุ่มผู้บาดเจ็บเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ รวมถึงประสบกับภาวะที่เจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาคุกคามการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บจากสถานพยาบาลชั่วคราวบริเวณโรงแรมรัตนโกสินทร์ก็ถูกกีดกัน ส่งผลให้ผู้บาดเจ็บส่วนหนึ่งเสียชีวิต เนื่องจากทนพิษบาดแผลไม่ไหว ทำให้ยอดผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้มีจำนวนสูงขึ้น (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2553; ไศล ภูลี้, 2555)

ความรุนแรงลักษณะเดียวกัน ยังปรากฏในเหตุการณ์ช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 รัฐบาลที่ได้รับความเห็นชอบจากกองทัพในการขึ้นมามีอำนาจการบริหาร ร่วมมือกับกองทัพในการปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) รัฐบาลใช้มาตรการในการปราบปรามอันผิดปกติวิสัยของการปราบปรามสลายกลุ่มผู้ชุมนุม ที่จะต้องไล่ระดับจากเบาไปหาหนัก แต่ในเหตุการณ์นี้ หลังจากฝ่ายผู้ชุมนุมบางส่วนเข้าไปก่อเหตุความวุ่นวายฝ่ายรัฐในหลายเหตุการณ์ซึ่งได้เกิดก่อนหน้านี้ ผู้ชุมนุมมีการปักหลัก

การชุมนุมอยู่ในบริเวณแยกราชประสงค์ ต่อมาปรากฏให้เห็นการใช้ความรุนแรงของฝ่ายรัฐ คือการนำกำลังทหารพร้อมอาวุธสงครามเข้าพื้นที่ กำหนดเขตใช้กระสุนจริงในปฏิบัติการปราบปราม (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559; พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2559) มีการปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่อย่างรุนแรง ผู้ชุมนุมบางส่วน นำอาวุธที่เตรียมไว้เข้าปะทะกับเจ้าหน้าที่ หนึ่งในแกนนำคนสำคัญของฝ่ายผู้ชุมนุม คือ พลตรีขัตติยะ สวัสดิผล หรือ เสธ.แดง ถูกปืนสไนเปอร์จากไม่ทราบฝ่าย ยิงเข้าบริเวณศีรษะจนได้รับบาดเจ็บสาหัส และเสียชีวิตในเวลาต่อมา (วาสนา นาน่วม, 2553) เดียวกันนั้นเอง ปรากฏกลุ่มคนไม่ทราบฝ่ายวางเพลิงเผาทรัพย์บริเวณห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ รวมถึงห้างสรรพสินค้าใกล้เคียง จนเกิดความเสียหายมูลค่ามหาศาล

นอกจากนี้ยังมีภาพของเจ้าหน้าที่ทหาร พร้อมอาวุธปืนกำลังยืนประจำจุด ณ บริเวณบนทางเดินรถไฟฟ้า แถววัดปทุมวนาราม บริเวณวัดนี้เอง ที่มีการพบผู้เสียชีวิตจำนวน 6 ศพ ซึ่งทั้งหมดถูกยิงเสียชีวิต เมื่อภาพดังกล่าวออกมา ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมมองว่า การตายของ 6 ศพนี้ อาจมาจากการยิงจากนอกบริเวณวัดเข้าในเขตวัด อันเป็นเขตอภัยทานที่ต้องยกเว้นการทำร้ายและฆ่ากัน ซึ่งจากข้อมูลจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมดคิดเป็น 1 ใน 4 เสียชีวิตจากการถูกยิงบริเวณศีรษะทั้งสิ้น (กฤตยา อาชวนิชกุล และชัยธวัช ตุลาธน, อ้างในพวงทอง ภวัครพันธุ์, 2559) บางส่วนเสียชีวิตจากเหตุอื่น ๆ โดยรวมผู้เสียชีวิตทั้งหมดอยู่ที่ประมาณ 90 ศพ นับว่ามีจำนวนมาก ในบรรดาเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งมีบรรดาญาติของเหยื่อออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมอย่างต่อเนื่องหลังจากเหตุการณ์ได้สิ้นสุดลง

การสร้างความชอบธรรมแก่ผู้กระทำความผิด

ความรุนแรงต่าง ๆ ในเหตุการณ์ทั้ง 4 ล้วนมีเหตุผล หรือข้ออ้างที่รองรับในการก่อความรุนแรงทั้งสิ้น เพื่อทำให้ความรุนแรง รวมถึงผู้ที่ลงมือก่อความรุนแรงมีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับกันได้ต่อบรรดาคนในสังคม ทั้ง 4 เหตุการณ์มีเหตุผลข้ออ้างที่มีความใกล้เคียงกัน แต่จะมีจุดที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลใช้ข้ออ้างเรื่องการก่อเหตุกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ กล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554; ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2561) รวมถึงข้ออ้างหลายข้อ มีผลให้ผู้ชุมนุมถูกดำเนินการตามกฎหมาย โดยอาศัยหลักฐานและข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยฝ่ายตนเอง คือ คณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ (ก.ต.ป.) ที่มีพันเอกณรงค์ กิตติขจร บุตรชายจอมพลถนอม เป็นรองเลขาธิการ ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวมีบทบาทอย่างมากต่อการขับเคลื่อนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลของหน่วยงานราชการ ซึ่งอยู่ใต้โครงสร้างการบริหารงานของรัฐบาล ฝ่ายผู้ชุมนุมมองคณะกรรมการนี้ เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของการปกครองในระบอบเผด็จการ

ข้อมูลที่ได้รับปราศจากการชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้ที่ถูกกล่าวหา เช่น การยึดหนังสือและสื่อการเรียนเรื่องระบบการปกครอง ในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมตั้งข้อกล่าวหาคณาจารย์บางส่วนว่าเป็นผู้มีส่วนในการแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ภายหลังกลุ่มคณาจารย์ออกหนังสือชี้แจงว่า เป็นการใช้เพื่อให้ความรู้เรื่องระบบการปกครอง แก่นักศึกษารัฐศาสตร์เท่านั้น มิได้มีเจตนาในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์แต่อย่างใด (อ.ม.ธ., 2550)

ข้อกล่าวหาคอมมิวนิสต์ เป็นข้อกล่าวหาที่ถูกใช้เป็นข้ออ้างในการใช้ความรุนแรง การเคลื่อนไหวในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ แกนนำจำนวน 13 คน ถูกฝ่ายรัฐตั้งข้อหาเป็นกบฏล้มล้างการปกครองของประเทศ ทำให้คนกลุ่มนี้สูญเสียอิสรภาพ จึงทำให้ประชาชนจำนวนมาก เคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องให้ปล่อยตัวในเวลาต่อมา (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546)

รัฐบาลใช้อำนาจการเป็นคณะรัฐประหาร ออกประกาศต่าง ๆ อันมีเนื้อหากล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุมในแนวทางว่า กลุ่มผู้ชุมนุมพยายามก่อความวุ่นวายให้แก่บ้านเมือง (อ.ม.ธ., 2550; ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2561) ดังที่มีสถานที่ราชการในบริเวณรอบ ๆ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยได้รับความเสียหาย ในประกาศบางฉบับรัฐบาลเรียกผู้ชุมนุมว่าเป็น “พวกก่อจลาจล”(อ.ม.ธ., 2550) สอดคล้องกับคำกล่าวในที่ประชุมของจอมพล ประภาส จารุเสถียร ที่กล่าวถึงการปราบปรามในครั้งนี้ว่า เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องเสียประชากรส่วนน้อย เพื่อรักษาความสงบให้แก่คนส่วนมาก (ประชากรในส่วนน้อยในที่นี้ หมายถึงกลุ่มผู้ชุมนุม) (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) ข้ออ้างเหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลใช้ในการก่อความรุนแรงต่อกลุ่มผู้ชุมนุม

แต่เมื่อมาถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา มีช่องว่างขยายมากขึ้น กระทั่งการเดินทางเข้าประเทศไทยของจอมพลถนอม ประเด็นการอุปสมบทนี้ มีการเล่าลือในหมู่ฝ่ายขวาว่าเป็นการได้รับพระบรมราชานุญาต จากพระมหากษัตริย์แล้วในการขอเข้าประเทศ โดยมีข่าวว่าทั้งพระมหากษัตริย์และพระราชินีนาถ เสด็จออกจากพระตำหนักในต่างจังหวัดเพื่อเยี่ยมพระถนอม ณ วัดบวรนิเวศวิหาร อันเป็นวัดประจำรัชกาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พระมหากษัตริย์ ณ ช่วงเวลานั้น) (ธงชัย วินิจจะกูล, 2558) นางสนองพระโอษฐ์ของสมเด็จพระราชินีนาถ กล่าวถึงพระราชเสาวนีย์ในทำนองว่ามีผู้ที่จ้องทำลายวัดและศาสนาอยู่ ขอให้คนไทยร่วมกันปกป้อง ส่งผลให้กลุ่มอำนาจนิยมดั้งเดิมที่เคยเสียผลประโยชน์ จากการเคลื่อนไหวของพลังนักศึกษา อาศัยช่วงที่จอมพลถนอมกลับเข้าประเทศและกระแสพระราชเสาวนีย์นี้ เป็นโอกาสในการกล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุม ว่าบ่อนทำลายสถาบันหลักของชาติ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554) การกล่าวหานี้เริ่มรุนแรงมากขึ้น เมื่อเกิดกรณี สองพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเสียชีวิตโดยฝีมือตำรวจ ขณะออกไปปิดโปสเตอร์ ที่จังหวัดนครปฐม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554;คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559)

กลุ่มนิสิตนักศึกษาผู้ชุมนุมมีการนำกรณีที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาแสดงละครล้อเลียน ณ บริเวณลานโพธิ์ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำให้กลุ่มสื่อฝ่ายขวา เช่น หนังสือพิมพ์ดาวสยาม นำภาพฉากพนักงานการไฟฟ้าถูก ผูกคอ ซึ่งแสดงโดย อภินันท์ บัวหภักดี ไปพาดหัวโจมตีกล่าวหาว่ากลุ่มนิสิตนักศึกษา (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546) ว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศ ณ ขณะนั้น) เพราะใบหน้าบางมุมของอภินันท์ มีลักษณะคล้ายคลึงกับพระพักตร์ขององค์รัชทายาท (ใจ อึ๊งภากรณ์, สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2544) การแพร่ภาพดังกล่าวสร้างความโกรธเคืองแก่กลุ่มฝ่ายขวานิยมเจ้า รวมถึงกลุ่มที่ขั้วอำนาจฝ่ายขวาสุดโต่งตั้งขึ้น เพื่อทำลายกลุ่มผู้ทำลายสถาบัน เช่น กลุ่มนวพล กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มชมรมแม่บ้าน เป็นต้น (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) แต่เดิมกลุ่มเหล่านี้มีความขัดแย้งกับกลุ่มฝ่ายขวา มาตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์นี้ ในสายตาของฝ่ายขวา กลุ่มฝ่ายซ้ายเป็นกลุ่มผู้ล้มล้างสถาบันและการปกครอง ที่ควรจะกำจัดให้สิ้นซาก จึงเกิดคำว่า “ขวาพิฆาตซ้าย” ขึ้นมา

นอกจากการนำสถาบันพระมหากษัตริย์มาใช้สร้างความชอบธรรม ในการใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุม ยังมีการนำสถาบันศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง และก่อให้เกิดการ ลดทอนความเป็นมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุม กรณีที่สามารถเห็นภาพได้อย่างชัดเจนและมักถูกกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้ง คือบทสัมภาษณ์ของพระกิตติวุฑโฒภิกขุ หนึ่งในสมาชิกกลุ่มนวพล ในนิตยสารจัตุรัส ด้วยวลีอันเป็นใจความสำคัญว่า “ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546; ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2559) ที่ขยายความว่าพวกคอมมิวนิสต์ (เจตนาสื่อถึงกลุ่มนิสิตนักศึกษาฝ่ายซ้าย) คือมารที่ต้องกำราบ การที่ฆ่ากลุ่มคอมมิวนิสต์นั้นเป็นกุศลเฉกเช่นการตักบาตร การนำเรื่องการลดทอนความเป็นมนุษย์มาใช้นี้เอง ผู้วิจัยมองว่ามีผลทำให้การปราบปราม และสังหารรวมถึงการทารุณกรรมศพ จึงอยู่ในลักษณะที่โหดเหี้ยมผิดมนุษย์ เหมือนเป็นการปรามมาร มิใช่การฆ่ามนุษย์โดยปกติทั่วไป เป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมสำหรับกลุ่มฝ่ายขวา ที่ตนได้กำจัดมารและกระทำคุณต่อแผ่นดิน ตามสิ่งที่ถูกสั่งสอนมาด้วยความคิดที่ปลูกฝังให้รักสถาบันหลักของชาติคือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จุดนี้เองจึงทำให้ข้ออ้างเหล่านี้ มาเป็นสิ่งที่สร้างความชอบธรรมให้เหตุการณ์สังหารหมู่ในครั้งนี้ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2559)

ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การขึ้นมามีอำนาจของนายกรัฐมนตรีคนนอก ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งตามแนวทางระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนผู้ประท้วงมีจำนวนมากแบบมืดฟ้ามัวดิน การสร้างความชอบธรรมของฝ่ายรัฐบาลในการใช้ความรุนแรง คือ การกล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุม ว่าเป็นพวกพยายามทำลายข้าวของทางราชการ เช่น กรมประชาสัมพันธ์ สถานีตำรวจนางเลิ้ง จนได้รับความเสียหาย (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) แต่ก่อนหน้าช่วงเหตุการณ์เริ่มขึ้น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร ต้องขึ้นกล่าวแถลงนโยบายให้ที่ประชุมสภารับทราบ คำชี้แจงของพลเอกสุจินดาถูกกล่าวขึ้น พร้อมกับการอ้างถึงบุคคลซึ่งตนรู้จักผู้หนึ่ง และเป็นแกนนำของการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลมีความพยายามโค่นล้มการปกครอง สร้างความเสื่อมเสียแก่สถาบันศาสนา (ซึ่งอาจหมายถึง พลตรีจำลอง ศรีเมือง หนึ่งในแกนนำสำคัญของการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลพลเอกสุจินดา) (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2553) จุดนี้จึงนับว่าเป็นการเปิดฉากการกล่าวหาโจมตีฝ่ายกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างชัดเจน ข้ออ้างที่ฝ่ายรัฐใช้ มีความไม่ซับซ้อนมากนัก เมื่อเทียบกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม

แต่ด้วยเทคโนโลยีการถ่ายทอดเสียงและแพร่ภาพโทรทัศน์ที่ก้าวหน้ากว่า เครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งจึงเป็นสื่อต่าง ๆ กล่าวได้ว่าสื่อในช่วงเหตุการณ์อยู่ภายใต้การควบคุมโดยฝ่ายรัฐแทบทั้งสิ้น ดังนั้น การนำเสนอข่าวจึงเป็นข่าวที่มีเนื้อหาเป็นคุณต่อฝ่ายรัฐบาลมากกว่า (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2559) รวมถึงการนำเสนอภาพข่าว แสดงให้เห็นว่ากองทัพกำลังปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมเหตุความวุ่นวายอยู่ ทำให้ประชาชนบางส่วนเลือกที่จะไม่ออกจากเคหะสถาน ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐ โดยไม่ทราบว่า แท้ที่จริงแล้วสื่อของต่างประเทศหลายสำนัก กลับนำเสนออีกมุมหนึ่งของเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธสงครามเข้าปราบปรามสังหารประชาชน (ลิขิต ธีรเวคิน, 2554) การทำให้ประชาชนรับรู้ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์เพียงด้านเดียว เท่ากับเป็นการให้ประชาชนชนรับรองความชอบธรรมแก่รัฐด้วยความไม่รู้ หรือการรับรู้ข้อมูลที่ไม่รอบด้าน ดังนั้นเมื่อประชาชนรับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อาจมีผลทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป

ขณะที่เหตุการณ์ พฤษภาเลือด ในปี 2553 อันเป็นเหตุการณ์ที่มีผลต่อเนื่องยาวนาน นับตั้งแต่มีการแบ่งขั้วทางการเมืองเป็นฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช. หรือกลุ่มเสื้อแดง) ซึ่งสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี ดร.ทักษิณ ชินวัตร รวมถึงตัวแทน และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กลุ่มเสื้อเหลือง)(คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร,2559) ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายดำเนินมาอย่างยาวนาน กระทั่งมีนายกรัฐมนตรี ขึ้นมามีอำนาจจากการลงมติในสภา คือรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อฝ่าย นปช. ซึ่งมองว่ารัฐบาลนายอภิสิทธ์เป็นรัฐบาลที่มาโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการประชาธิปไตย กลุ่ม นปช. จึงได้ก่อเหตุความวุ่นวายในช่วงก่อนเหตุการณ์หลายกรณี เช่น การบุกโรงแรมสถานที่จัดประชุมผู้นำอาเซียน การเทเลือดบริเวณทำเนียบรัฐบาล และบ้านพักนายอภิสิทธิ์ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความไม่พอใจโดยตรงต่อรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ (วาสนา นาน่วม, 2553)

จนเมื่อเกิดการชุมนุมครั้งใหญ่ในช่วงเดือนเมษายน และพฤษภาคม 2553 เหตุการณ์ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลและกลุ่ม นปช. ทวีความรุนแรง กลุ่ม นปช. จัดการชุมนุมครั้งใหญ่ ท่ามกลางการกล่าวหาของฝ่ายรัฐบาลที่ได้อ้างถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา ที่ได้เคยเกิดขึ้นว่า กลุ่ม นปช. เป็นกลุ่มก่อความไม่สงบที่กำลังบั่นทอนความมั่นคงของรัฐ ในประกาศ รวมถึงการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนของฝ่ายรัฐ จนมีการกำหนดพื้นที่เขตฉุกเฉิน หลายฝ่ายโดยเฉพาะกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลนายอภิสิทธ์ ก็กล่าวหากลุ่ม นปช. ในทำนองว่าเป็นพวกเผาบ้านเผาเมือง (วาสนา นาน่วม, 2553) เมื่อเหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มขึ้น รัฐบาลกล่าวหาว่าฝ่ายผู้ชุมนุมว่าซ่องสุมกองกำลังติดอาวุธ และอาวุธสงครามจำนวนหนึ่งไว้ เพื่อทำร้ายเจ้าหน้าที่ รวมถึงเผาทำลายสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณที่มีการชุมนุมจนเกิดความเสียหาย ข้อกล่าวหาในลักษณะนี้ ในประเด็นการก่อความเสียหายต่อสถานที่ มีความคล้ายคลึงกับการกล่าวอ้างที่เคยเกิดขึ้นในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การปิดแยกราชประสงค์ ของกลุ่ม นปช. ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจจริง แต่ประเด็นเรื่องการก่อเหตุวางเพลิง บทความหนึ่งกล่าวถึงการสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัยของห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งว่า กลุ่มผู้ชุมนุมได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการชุมนุมอย่างสงบ และพบเห็นกลุ่มคนไม่ทราบฝ่ายเข้าไปในตัวห้างสรรพสินค้า พร้อมวัตถุในมือที่ระบุไม่ได้ ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นกลุ่มที่ก่อเหตุเพลิงไหม้ พร้อมกับยืนยันว่าฝ่ายผู้ชุมนุม ไม่ได้เป็นผู้ก่อเหตุแต่อย่างใด(พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2559)

การกล่าวหาของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เป็นการกล่าวหาเพื่อโจมตีกลุ่มผู้ชุมนุม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ปฏิบัติการปราบปราม เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่ารัฐบาลและกลุ่ม นปช. ต่างฝ่ายต่างมีความขัดแย้งซึ่งกันและกันในมุมมองทางการเมืองอยู่ มีความเป็นไปได้ที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เมื่อขึ้นมามีอำนาจในการบริหารสั่งการกองทัพ จะใช้อำนาจร่วมกับข้ออ้างที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งที่ได้กล่าวมานี้ ในการจัดการผู้ที่เห็นต่างทางการเมืองไปจากฝ่ายตนให้พ้นไป สิ่งที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อกลุ่มผู้ชุมนุมรวมไปถึงประชาชนบางส่วนที่ได้รับลูกหลงจากการปะทะของทั้งสองฝ่าย ความชอบธรรมส่วนใหญ่ที่พบเห็นในเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง จึงไม่ใช่การนำสาธารณะเป็นที่ตั้ง หากแต่เป็นการนำอัตตาของฝ่ายตนเองเป็นที่ตั้งเสียมากกว่า เมื่อความรุนแรงเกิดขึ้นจึงเกิดผลร้ายอย่างร้ายแรงต่อกลุ่มผู้ที่เห็นต่างจากฝ่ายตนแทบทั้งสิ้น กลายเป็น

ความสูญเสียที่เมื่อมีผลประจักษ์ชัดเจน แต่กลับไม่มีการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษแต่อย่างใด อีกทั้งผู้กระทำความผิดยังมีหน้ามีตาในสังคมการเมือง ไม่มีทีท่าแสดงให้เห็นถึงความผิดที่เคยกระทำมา

กระบวนการการไม่นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

เมื่อความรุนแรงจากการปราบปรามสังหารผู้ชุมนุมทางการเมืองสิ้นสุดลง และเกิดการลอยนวลพ้นผิดขึ้น การศึกษากระบวนการของการไม่ลงโทษผู้กระทำความผิด จึงเป็นสิ่งสำคัญ ต่อการศึกษาวัฒนธรรมการลอยนวลพ้นผิดในประเทศไทย เหตุการณ์ทั้ง 4 เหตุการณ์ ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา ล้วนมีลักษณะการสร้างกระบวนการ ไม่นำตัวผู้กระทำความผิดแตกต่างกัน มีความสลับซับซ้อนตามการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่วิธีการแบบดั้งเดิม ใช้ไม่ได้กับการเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนในสังคมมีความรู้ทางการเมืองมากขึ้น การศึกษาทั้ง 4 เหตุการณ์ ผู้วิจัยได้ทราบกระบวนการนำไปสู่การไม่ลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนี้

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หลังจากสิ้นสุดลงในวันที่ 15 ตุลาคม จากการเดินทางออกนอกประเทศของผู้นำฝ่ายรัฐบาลคณาธิปไตยทั้ง 3 คือ จอมพลถนอม จอมพลประภาส และพันเอกณรงค์ ทางรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ดำเนินการสอบสวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมกันนี้ กระทรวงกลาโหมได้จัดทำรายงานสอบสวนการสั่งการสลายการชุมนุม สรุปว่า คณะของจอมพลถนอม ใช้อำนาจโดยโมหจริต ในการออกคำสั่งปราบปรามและสังหารผู้ชุมนุมโดยมิชอบ รวมถึงมีคำสั่งปลดพันเอกณรงค์ กิตติขจร ออกจากการเป็นข้าราชการทหาร (อ.ม.ธ., 2550) เหตุการณ์นี้ มีการสืบสวนสอบสวนเหตุการณ์และดำเนินการจัดทำรายงานและถ้อยแถลงเป็นที่ประจักษ์ แต่ด้วยผู้กระทำความผิดในฐานะผู้บงการทั้ง 3 เดินทางออกนอกประเทศเพราะการออกไปเพื่อให้ประเทศกลับสู่ภาวะปกติ ทำให้ไม่สามารถนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

เวลาผ่านไป ทั้งจอมพลประภาส และจอมพลถนอมเดินทางเข้าประเทศ แต่จอมพลประภาสถูกขับไล่จึงเดินทางออกประเทศไป แต่เมื่อถึงเหตุการณ์เดินทางเข้าประเทศของจอมพลถนอม กลับกลายเป็นที่ถูกต้องชอบธรรม จากการที่ฝ่ายขวานำประเด็นเรื่องพระบรมราชานุญาต และการปกป้องศาสนามาอ้าง นอกจากนี้ยังมีพระเถระชั้นผู้ใหญ่ชั้นสมเด็จพระสังฆราช ให้ความเห็นต่อการเดินทางเข้าประเทศในครั้งนี้ ว่าเป็นเรื่องธรรมดา ขอให้มองความเป็นมนุษย์ มิใช่การกระทำที่เคยทำมา (ใจ อึ๊งภากรณ์, สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2544) ดังนั้นการอุปสมบทในประเทศไทยจึงเป็นความชอบธรรมในสมัยนั้น ประชาชนกลุ่มฝ่ายขวาจึงเชื่อว่า จอมพลถนอมเป็นผู้บริสุทธิ์ กลายเป็นชนวนเหตุของเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ในเวลาต่อมาความชอบธรรมและการซักฟอกความผิดจากฝ่ายขวา ทำให้จอมพลถนอมอยู่ประเทศไทยเป็นเวลาอย่างยาวนาน รวมถึงได้รับ การคืนทรัพย์สินที่ถูกยึด ไปในตอนหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 (ใจ อึ๊งภากรณ์, สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2544) จอมพลถนอมมีชีวิตอยู่จนถึงปี 2547 จึงถึงแก่อสัญกรรม ก่อนหน้านี้จอมพลประภาสและผู้นำอื่น ๆ ก็ถึงแก่อสัญกรรม สิ้นสุดการรับผิดตามกฎหมายเนื่องจากความตาย เหลือเพียงพันเอกณรงค์ ผู้นำคนสำคัญที่ยังมีชีวิตแต่เรื่องราวของเหตุการณ์เงียบลง จึงไม่ค่อยมีผู้กล่าวถึง ทำให้ประเด็นการดำเนินคดีพันเอกณรงค์จึงไม่ถูกกล่าวถึง

ส่วนกรณีเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เหตุการณ์สังหารหมู่สงบลงจากการรัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปที่มีพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้า คณะรัฐประหารชุดดังกล่าว ประกาศใช้กฎหมายนิรโทษกรรมแก่กลุ่มก่อรัฐประหาร (ธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์,2561) มีผลให้การกระทำทั้งปวงที่ผู้ก่อรัฐประหารทำในการรัฐประหารได้รับการยกเว้นความผิดเพียงอย่างเดียว ในขณะกลุ่มผู้ชุมนุม ถูกกลุ่มฝ่ายขวาไล่ล่า อีกทั้งนายกรัฐมนตรี

จากการรัฐประหาร คือนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นฝ่ายขวาและผู้นำกลุ่มนวพล มีอำนาจสั่งการจับกุมตัวกลุ่มผู้ชุมนุมฝ่ายซ้าย ทำให้กลุ่มฝ่ายซ้ายบางส่วนต้องหลบหนีเข้าป่า เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (ฝ่ายวิชาการ สารคดี, 2546; ธงชัย วินิจจะกูล, 2558)

กระทั่งปี 2521 สมัยรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ ได้การออกกฎหมายนิรโทษกรรมอีกฉบับหนึ่งมีผลย้อนหลังไปถึงทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทั้งหมด กฎหมายฉบับนี้ระบุเงื่อนไขที่เป็นการปิดกั้นการรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด คือ ไม่สามารถที่จะเรียกร้องการชดเชยเยียวยาและอื่น ๆ ได้หลังได้รับการนิรโทษกรรม (ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น, 2557) ในจุดนี้มีผลทำให้กลุ่มผู้กระทำความผิดในการสังหารผู้ชุมนุมฝ่ายซ้าย กลายเป็นการไม่ต้องรับผิด เมื่อหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งญาติของเหยื่อ รวมถึงองค์กรด้านมนุษยชน เรียกร้องให้เปิดเผยข้อเท็จจริงเชิงข้อมูลของเหตุการณ์ (ไทเรล ฮาร์เบอร์คอร์น, 2559) กลับได้รับการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลจากทางราชการ รวมถึงการทำให้เหตุการณ์เลือนหายจากความทรงจำของผู้คน ในรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้เหตุการณ์นี้ มักไม่ถูกกล่าวถึงนัก ทั้ง ๆ ที่มีความสำคัญพอ ๆ กับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และมีความโหดร้ายมากกว่า

เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ นอกจากการปราบปรามสังหาร ผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาล ระบุว่าฝ่ายรัฐบาลนำศพของผู้เสียชีวิตมาอำพรางในบริเวณ กองพันทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ มีสื่อมวลชนร่วมพิสูจน์ด้วย แต่กลับไม่พบศพแต่อย่างใด ในหนังสือบันทึกเหตุการณ์ฉบับหนึ่ง มีการบันทึกการสัมภาษณ์ ผู้อยู่ในเหตุการณ์ส่วนหนึ่งซึ่งเขาเล่าว่า พบทหารนำศพผู้เสียชีวิต ใส่ท้ายรถยีเอ็มซี แล่นออกจากบริเวณที่เกิดความรุนแรงจำนวนหนึ่ง (ไศล ภูลี้, 2555) การอำพรางซุกซ่อนศพ อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกเลือกใช้สำหรับการลดทอนกระบวนการสอบสวน และการรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ ให้ผู้กระทำความผิดรับการลงโทษน้อยกว่าที่ควรจะเป็น รวมถึงปิดบังข้อเท็จจริงของความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่ด้วยก่อนที่พลเอกสุจินดา จะลาออกตำแหน่งหลังเหตุการณ์ความรุนแรง มีการผ่านกฎหมายพระราชกำหนดนิรโทษกรรม พ.ศ. 2535 มีผลบังคับต่อกลุ่มผู้ก่อความรุนแรงในเหตุการณ์ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการดำเนินคดีได้ (รุ่งมณี เมฆโสภณ, 2553) แต่สำหรับกรณีเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ทางกระทรวงกลาโหมได้แสดงความขอโทษต่อกลุ่มเหยื่อผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ได้มีการช่วยเหลือเหยื่อ ทั้งกลุ่มผู้ได้รับบาดเจ็บ ทุพลภาพ พิการ และเสียชีวิต ซึ่งมีการชดเชยเยียวยาที่แตกต่างกันตามระดับความรุนแรง (ไศล ภูลี้, 2555)

การออกกฎหมายนิรโทษกรรม มีผลทำให้พลเอกสุจินดารอดพ้นจากความผิด ในปัจจุบันพลเอกสุจินดา จะปรากฏตัว นาน ๆ ครั้ง หลังจากที่วางมือจากการเมืองไป

ถัดมาในเหตุการณ์ พฤษภาเลือด 2553 การปราบปรามสังหารกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก รัฐบาลนายอภิสิทธ์ เวชชาชีวะ จัดตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงแห่งชาติ (คอป.) ทำหน้าที่ในการสอบสวนข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ความรุนแรง โดยมีนายคณิต ณ นคร เป็นประธานคณะกรรมการ การจัดตั้งคณะกรรมการอิสระชุดดังกล่าว ดูเหมือนว่าฝ่ายรัฐบาลใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ความสำคัญต่อการสร้างความปรองดอง แต่ข้อสังเกตของนักวิชาการส่วนหนึ่ง มองว่า การจัดตั้งคณะกรรมการอิสระชุดนี้ จัดตั้งโดยรัฐบาลที่เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงต่อเหตุการณ์

ความรุนแรง อีกทั้งคณะกรรมการสมาชิก ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่มีความขัดแย้งกับฝ่าย นปช.อยู่แล้ว (พวงทอง ภวัครพันธุ์, 2559)

จึงทำให้เกิดประเด็นเรื่องความเป็นกลางในการทำงานของคณะกรรมการชุดนี้ ทำให้เมื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมีนำเสนอต่อสาธารณะ ผู้วิจัยได้อ่านรายละเอียดเนื้อหาของรายงานฉบับดังกล่าว พบว่าเนื้อหาของรายงานมีการกล่าวในเชิงกล่าวหากลุ่มผู้ชุมนุม และลักษณะการอ้างอิงข้อมูลของรายงานฉบับดังกล่าว ผู้จัดทำรายงานใช้แหล่งข้อมูลที่ให้น้ำหนักต่อฝ่ายรัฐบาลมากกว่า (คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงแห่งชาติ (คอป.), 2555) โดยปกติการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปรองดอง จะต้องมีความเป็นกลางในการทำงาน การที่ให้น้ำหนักต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากน้อยกว่า ไม่ต่างอะไรกับการพยายามแก้ต่างฝ่ายเดียว โดยอีกฝ่ายมีข้อมูลแต่ไม่มีโอกาสในการให้การในมุมมองของฝ่ายตน เมื่อมีการพิจารณาคดีที่ฝ่ายกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ฟ้องรัฐบาล หลายกรณีถูกยกฟ้อง แม้กระทั่งในชั้นศาลสูง ทำให้สิ้นสุดการดำเนินการในชั้นศาล ท่ามกลางความไม่พอใจของฝ่ายผู้ชุมนุมที่ต้องการให้มีการรื้อคดีมาสืบสวนและพิจารณาใหม่เพื่อความเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้ชุมนุม รวมถึงพวกพ้องที่เสียชีวิต ในฐานะผู้ได้รับเสียหายโดยตรงที่สูญเสียคนที่รักและมิตรสหายจากปฏิบัติการของรัฐในครั้งนั้น

ด้วยปัญหาที่ผู้วิจัยกล่าวมาก่อนหน้านี้ ทำให้นักวิชาการกลุ่มหนึ่งก่อตั้ง ศูนย์ประสานงานข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุม กรณี เมษายน-พฤษภาคม 2553 (ศปช.) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ของเหตุการณ์อย่างละเอียด เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการตรวจสอบค้นหาความจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นลักษณะกระบวนการของการลอยนวลพ้นผิดในกรณี เหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม 2553 จึงมีลักษณะที่แตกต่างจากสามเหตุการณ์ข้างต้น คือมีองค์กรอิสระเป็นกลไกหนึ่งของการเบี่ยงเบนการรับผิด (Accountability) ในขณะที่สามเหตุการณ์ข้างต้น มีการนำกฎหมายนิรโทษกรรมมาบังคับใช้ เพื่อให้การดำเนินคดีเอาผิดตามกฎหมายไม่เกิดขึ้น อันเป็นวิธีการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ดูมีความน่าเชื่อถือทั้งในกระบวนการและวิธีการ ต่างจากการบังคับใช้กฎหมายนิรโทษกรรม ที่ไม่มีขั้นตอนซับซ้อนมากมายนักก็สามารถทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถไม่ต้องรับโทษได้ อย่างไรก็ตาม การใช้กลไกขององค์กรอิสระนี้เองได้สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาแนวทางของการลอยนวลพ้นผิดรูปแบบใหม่ ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์การเมืองไทย อันแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องทั้งในมิติการปฏิบัติตามหน้าที่ และในเชิงโครงสร้างการดำเนินการ อันนำมาสู่การลอยนวลผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจจะพบได้ในกรณีอื่น ๆ นอกจากการปราบปรามสังหารผู้ชุมนุมทางการเมือง

สรุปผล

จากเหตุการณ์ทั้ง 4 เหตุการณ์จะเห็นได้ว่า องค์กรที่มีส่วนในการก่อความรุนแรงที่ถูกใช้ มักเป็นกองทัพ เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการสร้างความรุนแรงที่สูงกว่ากำลังประชาชนโดยทั่วไป และง่ายในการควบคุม โดยเฉพาะหากกองทัพนั้นมีอำนาจทางการบริหารพ่วงร่วมด้วย ทำให้กระบวนการของการสร้างความชอบธรรมเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น และสามารถปิดบังการรับรู้กระบวนการของฝ่ายผู้ชุมนุมได้ แต่ในกรณี 6 ตุลาคม 2519 การที่มีกลุ่มบุคคลน่าเชื่อถือ หรือเป็นที่นับถือในสังคม สามารถมีส่วนสร้างความชอบธรรมและซักฟอกความผิดของผู้กระทำความผิดได้ การมีส่วนร่วมในการปราบปรามสังหารผู้ชุมนุมของกลุ่มฝ่ายขวาทำให้จำนวนของผู้ร่วมกระทำความผิดมีจำนวนมาก เมื่อมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรม ทำให้ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์โดยเฉพาะฝ่ายผู้กระทำความผิดได้ประโยชน์อย่างมากจากกฎหมายฉบับนี้ การลอยนวลพ้นผิดยังปรากฏในรูปแบบอย่างง่าย คือการเดินทางออกนอกประเทศ เช่น ในหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แม้การเดินทางออกนอกประเทศดังกล่าวจะเป็นการออกเพื่อให้เหตุการณ์กลับสู่สภาวะปกติ แต่ภายหลังมีการสืบสวนสอบสวนเหตุการณ์ จึงเป็นการหลบหนีความผิด ส่วนเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รัฐบาลบังคับใช้พระราชกำหนดนิรโทษกรรม ทำให้ผู้นำรัฐบาลพ้นจากความผิดและยังมีหน้าตาในสังคมไทย ส่วนเหตุการณ์ พฤษภาคม 2553 รัฐบาลซึ่งมีกองทัพหนุนหลังอยู่ ร่วมกันใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) รัฐบาลใช้องค์กรอิสระที่ฝ่ายตนตั้งขึ้นในการลดทอนความรับผิดพร้อมกับกล่าวหาฝ่ายผู้ชุมนุมโดยน้ำหนักข้อมูลของรายงานที่เอนเอียง ทำให้รัฐบาลไม่ถูกดำเนินคดี และการฟ้องร้องทั้งปวงของผู้ชุมนุมถูกยกฟ้องไปเนื่องจากไม่มีมูล ขณะที่ฝ่ายผู้ชุมนุมต่างพยายามเรียกร้องให้มีการรื้อคดีขึ้นมาใหม่ เพราะรับรู้ว่าข้อเท็จจริงที่ตนประสบพบเจอ เป็นอย่างไร แตกต่างจากข้อมูลของ คอป. ในจุดใด การสูญเสียของมิตรสหายและคนที่รักอย่างโหดร้ายกลับถูกตอบกลับด้วยการเพิกเฉยและถูกกล่าวหา ในขณะที่ผู้กระทำความผิดยังมีหน้ามีตาอยู่ในสังคม และหลายเหตุการณ์ถูกกระแสการเปลี่ยนแปลงของเวลา รวมถึงวัฒนธรรม การสั่งสอน กลืนกินการจดจำต่อความโหดร้ายที่เกิดขึ้นให้หายไปจากความทรงจำของคนในสังคมไทย

เหตุผลข้ออ้างที่เป็นการสร้างความชอบธรรมที่มักนำมาใช้คือ ฝ่ายผู้ชุมนุมก่อความเสียหายแก่สถานที่ราชการและห้างร้าน เป็นการก่อการร้าย เมื่อศึกษาแต่ละบริบทเหตุการณ์สิ่งที่รองรับจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ประเด็นคอมมิวนิสต์ โค่นล้มการปกครอง การหมิ่นพระบรมราชานุภาพ ตามบริบทของเหตุการณ์ ซึ่งทั้งหมดเหล่านี้ที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถบ่งชี้ข้อบกพร่องและช่องโหว่ โดยเฉพาะการใช้หลักนิติรัฐ และนิติธรรมในกระบวนการบริหารงานภาครัฐของประเทศไทย ที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงเพื่อลดการคงอยู่ของวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิดในอนาคต แต่ในขณะเดียวกันด้วยวัฒนธรรมการเมืองของไทยที่มีมาแต่ดั้งเดิม ได้หยั่งรากลึกและมีผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกันได้อย่างง่าย ๆ นับเป็นอุปสรรคประการหนึ่งในการสร้างความเข้าใจ และเกิดความตระหนักถึงความชั่วร้ายของวัฒนธรรมลอยนวลพ้นผิด ว่ามิใช่เป็นปัญหาที่ควรจะปล่อยผ่านเลยไป แต่ทุก ๆ ควรที่จะรับรู้และทำความเข้าใจในข้อเท็จจริง สิ่งที่เกิดขึ้น มากกว่าการพยายามลบเลือนเหตุการณ์และหนีความจริงที่ได้เกิด เพราะสิ่งที่สามารถหล่อเลี้ยงวัฒนธรรมการลอยนวลพ้นผิดนั้น คือมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่คนหนึ่งคนใด

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลการวิจัย เหตุการณ์ทั้งสี่ มีกองทัพเข้ามามีอิทธิพลต่อการก่อความรุนแรงสูง ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงกองทัพให้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน (Civilian Control) และมีความโปร่งใสมากขึ้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อไม่ให้อำนาจใช้ความรุนแรงตามใจชอบ สิ่งที่เห็นได้จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่สำคัญ คือกองทัพในประเทศไทยมีอำนาจค่อนข้างล้นมือ กฎอัยการศึกให้อำนาจผู้นำเหล่าทัพในการบังคับใช้เพื่อควบคุมพื้นที่ รวมถึงมีพลต่อการควบคุมกระบวนการยุติธรรมด้วย เมื่อบังคับใช้กฎอัยการศึกเพื่อการก่อรัฐประหาร สถานะของกองทัพจึงเหมือนมีความเป็นทั้งฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ในช่วงพักหลังมานี้กฎอัยการศึกกลายเป็นเครื่องมือควบคุมความกระด้างกระเดื่องของกลุ่มผู้เห็นต่าง มากกว่าที่จะถูกใช้เพื่อรักษาความสงบของรัฐจริง ๆ การควบคุมให้อำนาจกองทัพมีน้อยลง และมีความเป็นองค์กรวิชาชีพมากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่จำเป็น สามารถทำให้ทหารอยู่ในบทบาทที่เหมาะที่ควรได้ อันเป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชน ในการร่วมกันตรวจสอบการทำงาน รวมถึงปรับปรุงองค์กรให้เหมาะสมกับบริบทสถานการณ์ปัจจุบัน ในการส่งเสริมสร้างความปรองดอง มากกว่าการใช้อาวุธและความรุนแรงเหมือนเช่นเหตุการณ์ในอดีต

ดังนั้นรัฐควรที่จะสร้างกรอบการดำเนินการที่เป็นมาตรฐานการปราบปรามผู้ชุมนุมทางการเมืองที่ชัดเจน การประเมินภัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง จะต้องมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เพื่อป้องกันการใช้ดุลยพินิจในทางที่ไม่เหมาะสม รวมไปถึงการให้เหยื่อและองค์กรอิสระ มีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาความจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะจากผลวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงอคติของรัฐในการตรวจสอบค้นหาความจริงในเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น การสร้างความเป็นธรรมให้แก่ทั้งเหยื่อ และผู้กระทำความผิด จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อข้อเท็จจริงมีของทั้งสองฝ่าย และในมุมมองของผู้ที่รับรู้เหตุการณ์โดยทั่วไป การปะติดปะต่อเพื่อค้นหาความเป็นจริงของเหตุการณ์จะชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ที่จะร่วมกันฟื้นฟูบาดแผล สู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติอีกครั้ง

References

Baker, C., & Pongpaijit, P. (2016). **prawattisāt Thai rūamsamai.** 5th Edition. Bangkok: Matichon.

Haberkorn, T. (2014). kham haikān rēn nai kotmāi nirathōtsakam : ratthaprahān læ kān sanghān mū hok Tulākhom 2519. ["The Hidden Transcript" of Amnesty: The 6 October 1976 Massacre and Coup in Thailand]. in Arunwong, I. (Editor). **Aan: Period.** (p.116-183). Bangkok: Aan.

_____. (2016). kānlamœ̄t bǣp dœ̄m tǣ pitkan khwām chˇing bǣp mai : rat læ sitthi manutsayachon lang kān sanghān mū hok tulā soṇgphanharōịsipkāo. [Same old rights violations concealed anew: the state and human rights after the 6 October 1976 massacre]. **Fah Diew Kan, 14**(2), 111-135.

Kongkirati, P. (2016). kānlot thoṇ khwāmpen manut phūnthī thāng sīnlatham læ khwāmrunrǣng : chˇak khā khoṃmiunit mai bāp thưng kamchˇat sīannām phǣndin. [Dehumanization Universe of Moral and Violence: From "Killing communists is not immoral" to "Get rid the opponents"]. **Fah Diew Kan, 14**(2), 39-75.

Meksophon, R. (2010). **būang lu̇k būanglang Pruessapa sāmsipha prachāthipatai pūan lūat : mūan mā klai tǣ pai mai thưng nai. [Behind the scenes and stories of May 35: Democracy in blood, it seems we have come so far, but we are never getting there].** Bangkok: Baan Phra Arthit.

Nanuam, W. (2010). **lap lūang lūat. [Secrets, Trickery, and Bloody].** 5th Edition, Bangkok: Matichon.

Pawakapan, P. (2016). bai ʻanuyāt hai loịnuān phon phit : ʻongkoṇ ʻitsara nai koṛanī salāi kān chumnum pī 2553. [Impunity License: Independent Organizations and 2010 Political Crackdown]. **Fah Diew Kan, 14**(2), 137-161.

_____. & Winichakul, T. (2018). thamrāi sop mūa hok tulā soṇgphanharōịsipkāo : khrai yāngrai thammai. [Desecration of the corpses, the Oct 6 massacre in 1976: Who? How? and Why?]. **Fah Diew Kan, 16**(2), 43-36.

Petchlertanan, T. (2018). **khoṃ̄ang kān patiwat - ratthaprahān nai kānmūang Thai samai mai . ["Reason" for Coups in Modern Siam/Thailand].** 2nd Edition. Bangkok: Social Sciences and Humanitities Textbooks Foundation.

Phuli, S. (2012). **banthu̇k Pruessapa soṇgphanharōịsāmsipha : pākkham prawattisāt chˇak lūatnūa læ namtā. [Memorandum of May, 1992: Historical testimony from flesh and tears].** 2nd Edition. Bangkok: Sam Sa Hai.

Sarakadee's Academic Team. (2003). **ruam lūatnūa chāt chūa Thai : ruām sām hetkān samkhan thāng prawattisāt kānmūang Thai. [Thailand unite with flesh and blood: 3 important events in Thailand's political History].** Bangkok: Sarakadee.

Theeravekin, L. (2011). **wiwatthanākān kānmūang kān pokkhrong Thai. [Evolution of Politics and Government in Thailand].** 10th Edition. Bangkok: Thammasat University Press.

Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT). (2012). **raingān chabap sombūn khana kammakān ʻitsara trūat sop læ khonhā khwām čhing hæng chāt Karakadākhom songphanharoihasipsām - Karakadākhom songphanharoihasipsī [Complete Report of Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT) July 2010-July 2011].**Retrieved March, 12, 2019. from https://www.innnews.co.th/images/assets/report.pdf.

Thammasat Student Union. (2007). **wārasān omorthor. chabap phisēt : sipsī Tulākhom " wan mahāpit ". [Thammasat University Student Union Special Issue: 14 Oct. "Day of Joy"].** 2nd Edition. Nonthaburi: Sripanya.

Winichakul, T. (2015). **hok tulā čham mai dai lūm mai long : ruām botkhwām wāduai hok tulā 2519. [Oct 6, Unforgettable and Immemorable].** Nonthaburi: Fah Diew Kan.